

Reguły wojny powietrznej, Haga, 19 lutego 1923 r. ¹

(Prawo międzynarodowe. Źródła i materiały, pod red. A. Górbiela, Katowice 1970, t. II, s. 137-143)

Rozdział I

Zakres stosowania, klasyfikacja i oznaki

Artykuł I

Reguły wojny powietrznej stosuje się do wszystkich statków powietrznych, zarówno lżejszych, jak i cięższych od powietrza, niezależnie od tego czy mogą one pływać na wodzie, czy też nie.

Artykuł II

Za publiczne statki powietrzne będą uważane:

- a) wojskowe statki powietrzne,
  - b) niewojskowe statki powietrzne przeznaczone wyłącznie do służby publicznej.
- Każdy inny statek powietrzny będzie uważany za prywatny statek powietrzny.

Artykuł III

Wojskowy statek powietrzny powinien nosić zewnętrzną oznakę wskazującą jego przynależność państwową oraz jego wojskowy charakter.

Artykuł IV

Publiczny niewojskowy statek powietrzny przeznaczony do służby celnej albo policyjnej powinien posiadać papiery potwierdzające, że jest on przeznaczony wyłącznie do służby publicznej. Taki statek powietrzny będzie zawsze nosił oznakę wskazującą jego przynależność państwową oraz jego publiczny charakter niewojskowy.

Artykuł V

Publiczne niewojskowe statki powietrzne nie przeznaczone do służby celnej albo policyjnej powinny w czasie wojny nosić takie same zewnętrzne oznaki i traktowane będą w zakresie niniejszych reguł w ten sam sposób, jak prywatne statki powietrzne.

Artykuł VI

Statki powietrzne nie objęte postanowieniami artykułów III i IV i uważane za prywatne statki powietrzne będą posiadały papiery i zewnętrzne oznaki, jakich wymagają przepisy obowiązujące w ich kraju. Oznaki te będą wskazywać ich przynależność państwową oraz ich charakter.

Artykuł VII

Zewnętrzne oznaki, jakich wymagają powyższe artykuły, będą umieszczone w taki sposób, ażeby nie mogły być zmieniane w czasie lotu. Będą one możliwie duże oraz widoczne z góry, z dołu i z każdego boku.

Artykuł VIII

Zewnętrzne oznaki określone przepisami obowiązującymi w każdym państwie, będą niezwłocznie podawane do wiadomości wszystkim innym państwom.

Zmiany wprowadzone w czasie pokoju do przepisów określających zewnętrzne oznaki będą podawane wszystkim innym państwom do wiadomości przed ich wprowadzeniem w życie.

Zmiany wprowadzane do tych przepisów w czasie działań wojennych będą przez każde państwo podawane do wiadomości wszystkim innym państwom możliwie jak najrychlej a najpóźniej wówczas, gdy zostaną podane do wiadomości jego walczącym siłom zbrojnym.

¹ Dokument ten został opracowany przez komisję prawników jako projekt reguł wojny powietrznej, (tzw. haskie reguły wojny powietrznej). Nie stał się on jednak prawem obowiązującym.

Artykuł IX

Publiczny lub prywatny niewojskowy statek powietrzny może zostać przekształcony w wojskowy statek powietrzny pod warunkiem, że to przekształcenie będzie dokonane w obrębie jurysdykcji państwa wojującego, do którego należy statek powietrzny i nie na morzu otwartym.

Artykuł X

Żaden statek powietrzny nie może posiadać więcej, aniżeli jednej przynależności państwowej.

Rozdział II

Zasady ogólne

Artykuł XI

Poza obrębem jurysdykcji państwa wojującego albo neutralnego, wszystkie statki powietrzne będą miały pełną swobodę przelatywania i wodowania.

Artykuł XII

W czasie wojny każde państwo wojujące albo neutralne może w obrębie swojej jurysdykcji zabronić statkom powietrznym dostępu, poruszania się lub pobytu bądź wydawać w tej sprawie przepisy.

Rozdział III

Wojujący

Artykuł XIII

Jedynie wojskowe statki powietrzne mogą korzystać z praw wojujących.

Artykuł XIV

Wojskowy statek powietrzny powinien pozostawać pod dowództwem osoby należycie upoważnionej lub wpisanej do rejestrów wojskowych państwa; załoga musi być wyłącznie wojskowa.

Artykuł XV

Załogi wojskowych statków powietrznych będą nosić stały znak wyróżniający tego rodzaju, ażeby dawał się z daleka rozpoznawać w wypadku gdy te załogi znajdą się poza statkiem powietrznym.

Artykuł XVI

Żaden statek powietrzny poza wojskowym statkiem powietrznym wojującego nie będzie mógł uczestniczyć w jakiegokolwiek formie w działaniach wojennych.

Określenie “działania wojenne” obejmuje przekazywanie w czasie lotu informacji wojskowych dla bezpośredniego użytku wojującego.

W czasie wojny żaden prywatny statek powietrzny poza obrębem jurysdykcji swojego kraju nie będzie mógł być uzbrojony.

Artykuł XVII

Zasady ustanowione Konwencją Genewską z 1906 roku oraz Konwencją o zastosowaniu wspomnianej Konwencji do wojny morskiej (X Konwencja z 1907 roku) należy stosować do wojny powietrznej i do ambulansów powietrznych, jak również do kontroli wykonywanej wobec tych ambulansów powietrznych przez dowódców wojującego.

Ażeby korzystać z ochrony i przywilejów przyznanych ruchomym formacjom sanitarnym Konwencją Genewską z 1906r., ambulanse powietrzne oprócz swoich normalnych oznak wyróżniających będą musiały nosić znak rozpoznawczy Czerwonego Krzyża.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

Rozdział IV
Działania wojenne
Artykuł XVIII

Używanie pocisków smugowych, zapalających lub wybuchających, przez statek powietrzny albo przeciwko niemu nie jest zabronione.

To postanowienie stosuje się zarówno do państw będących, jak i do państw nie będących stronami Deklaracji Petersburskiej z 1868 roku.

Artykuł XIX

Używanie fałszywych oznak zewnętrznych jest zabronione.

Artykuł XX

W wypadku, gdy statek powietrzny ulega uszkodzeniu, znajdujących się w nim osób, które usiłują ocalić się za pomocą spadochronu, nie wolno atakować w czasie ich opadania.

Artykuł XXI

Używanie statków powietrznych do działalności propagandowej nie będzie uważane za niedozwolony sposób walki.

Członkowie załóg takich statków powietrznych nie będą mogli być pozbawieni swoich praw jeńców wojennych z powodu uprawiania tego rodzaju działalności.

Bombardowanie

Artykuł XXII

Bombardowanie lotnicze w celu sterroryzowania ludności cywilnej albo niszczenia czy uszkodzania własności prywatnej nie mającej charakteru wojskowego bądź zranienia niewalczących, jest zabronione.

Artykuł XXIII

Bombardowanie lotnicze dokonywane w celu wymuszenia rekwizycji w naturze lub zapłaty kontrybucji pieniężnej, jest zabronione.

Artykuł XXIV

1. Bombardowanie lotnicze jest dozwolone tylko wtedy, gdy kieruje się przeciwko obiektowi wojskowemu to jest obiektowi, którego całkowite lub częściowe zniszczenie będzie stanowiło dla wojującego wyraźną korzyść wojskową.

2. Takie bombardowanie jest dozwolone tylko wtedy, gdy kieruje się wyłącznie przeciwko następującym obiektom: siły zbrojne, budowle wojskowe, urzędnicy i składy wojskowe, fabryki stanowiące ważne i znane ośrodki wykorzystywane do wytwarzania broni, amunicji lub specyficznie wojskowego zaopatrzenia, szlaki komunikacyjne czy transportowe wykorzystywane w celach wojskowych.

3. Bombardowanie miast, osad, wsi, miejsc zamieszkania i budynków, które nie znajdują się w bezpośredniej sąsiedztwie działań lądowych sił zbrojnych, jest zabronione. W wypadku, gdyby obiekty wyszczególnione w ustępie 2 były położone w taki sposób, że nie mogłyby być bombardowane bez jednoczesnego bombardowania ludności cywilnej, statki powietrzne muszą się powstrzymać od bombardowania.

4. W bezpośrednim sąsiedztwie działań lądowych sił zbrojnych bombardowanie miast, osad, wsi, miejsc zamieszkania i budynków jest dozwolone pod warunkiem, że istnieje uzasadnione przypuszczenie, iż tamtejsza koncentracja wojskowa w wystarczającym stopniu uzasadnia bombardowanie, zważywszy niebezpieczeństwo mogące stąd wyniknąć dla ludności cywilnej.

5. Państwo wojujące jest zobowiązane do pieniężnego odszkodowania za szkody wyrządzone osobom i mieniu z naruszeniem postanowień niniejszego artykułu przez któregośkolwiek z jego funkcjonariuszy lub kogokolwiek z jego sił zbrojnych.

Artykuł XXV

Przy bombardowaniu przez statki powietrzne dowódca musi przedsięwziąć wszelkie środki konieczne dla oszczędzania, w miarę możliwości budynków poświęconych kultowi, sztuce, nauce i dobroczynności, pomników historycznych, okrętów szpitalnych, szpitali oraz innych miejsc, gdzie zgromadzeni są ranni pod warunkiem, że te budynki, obiekty i miejsca nie są jednocześnie wykorzystywane dla celów wojskowych. Te pomniki, obiekty i miejsca muszą być w dzień oznaczone widocznymi ze statków powietrznych znakami. Używanie tych znaków dla oznaczenia budynków obiektów lub miejsc innych, aniżeli wyżej wyszczególnione, będzie uważane za wiarołomstwo. Jako znaków, o których wyżej wspomniano, używać się będzie w wypadku budynków chronionych Konwencją Genewską czerwonego krzyża na białym tle, a w wypadku innych chronionych budynków dużej prostokątnej płaszczyzny podzielonej wzdłuż jednej z przekątnych na dwa trójkąty, jeden biały a drugi czarny.

Wojujący, który pragnie zapewnić w nocy ochronę szpitali i innych uprzywilejowanych budynków, wspomnianych wyżej, winien przedsięwziąć środki konieczne dla uczynienia podanych wyżej specjalnych znaków dostatecznie widocznymi.

(Artykuł XXVI zawiera szczegółowe zasady w przedmiocie ochrony zabytków o dużej wartości historycznej)

Szpiegostwo

Artykuł XXVII

Jednostka znajdująca się na pokładzie statku powietrznego państwa wojującego lub neutralnego, może być uważana za szpiega tylko wówczas, gdy działając potajemnie albo pod fałszywymi pretekstami, zbiera lub usiłuje zbierać w czasie lotu informacje w obrębie jurysdykcji wojującego albo w strefie działań wojującego z zamiarem zakomunikowania ich stronie przeciwnej.

Artykuł XVIII

Fakty szpiegostwa dokonanego po opuszczeniu statku powietrznego, przez członków załogi statku powietrznego lub przewożonych przezeń pasażerów, podlegają postanowieniom Regulaminu praw i zwyczajów wojny lądowej.

Artykuł XXIX

Karanie aktów szpiegostwa, o których mowa w artykułach XXVII i XXVIII, podlega artykułom 30 i 31 Regulaminu praw i zwyczajów wojny lądowej.

Rozdział V

Władza wojskowa nad nieprzyjacielskimi i neutralnymi statkami powietrznymi oraz nad osobami na ich pokładzie

Artykuł XXX

W wypadku, gdy dowódca wojującego uważa, że powodzeniu działań, w których aktualnie bierze udział, może zagrozić obecność statków powietrznych, może on zabronić neutralnym statkom powietrznym przelotu w bezpośrednim sąsiedztwie jego sił zbrojnych albo wyznaczyć im trasę przelotu. Neutralny statek powietrzny, który znając tego rodzaju przepis ogłoszony przez wojującego, nie stosuje się do niego, naraża się na to, że zostanie ostrzelany.

Artykuł XXXI

Zgodnie z zasadami artykułu 53 Regulaminu praw i zwyczajów wojny lądowej prywatne neutralne statki powietrzne napotkane przez okupacyjną siłę zbrojną wojującego przy wkraczaniu na terytorium podlegające jurysdykcji nieprzyjaciela, mogą być rekwirowane bez zapłaty pełnego odszkodowania.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

Artykuł XXXII

Nieprzyjacielskie publiczne statki powietrzne inne, aniżeli te, które są traktowane na równi z prywatnymi statkami powietrznymi, podlegają konfiskacie bez postępowania przed sądem łupów.

Artykuł XXXIII

Niewojskowe statki powietrzne wojującego zarówno publiczne, jak i prywatne, przelatujące w obrębie jurysdykcji swojego państwa narażają się na to, że będą ostrzelane, jeżeli nie wylądują w najbliższym odpowiednim miejscu w razie zbliżenia się nieprzyjacielskich wojskowych statków powietrznych.

Artykuł XXXIV

Niewojskowe statki powietrzne wojujących zarówno publiczne, jak i prywatne, narażają się na ostrzelanie, gdy przelatują:

1. w obrębie jurysdykcji nieprzyjaciela,
2. w bezpośrednim sąsiedztwie tej jurysdykcji a poza obrębem jurysdykcji swojego kraju,
3. w bezpośrednim sąsiedztwie lądowych lub morskich działań wojskowych nieprzyjaciela.

Artykuł XXXV

Przelatujące w obrębie jurysdykcji wojującego neutralne statki powietrzne, powiadomione o zbliżaniu się wojskowych statków powietrznych należących do innego wojującego, powinny wylądować w najbliższym odpowiednim miejscu. O ile tego nie uczynią, narażają się na ostrzelanie.

(Artykuły XXXVI-XXXVIII – dotyczą niewoli w wojnie powietrznej)

Rozdział VI

Obowiązki wojujących wobec państw neutralnych i obowiązki neutralnych wobec państw wojujących

Artykuł XXXIX

Statki powietrzne wojujących obowiązane są szanować prawa państw neutralnych i powstrzymać się w obrębie jurysdykcji państwa neutralnego od wszelkich aktów, do których niedopuszczenie jest obowiązkiem tego państwa.

Artykuł XL

Wojskowemu statkowi powietrznemu wojującego nie wolno wlatywać w obręb jurysdykcji państwa neutralnego.

Artykuł XLI

Statki powietrzne na pokładzie okrętów wojennych, włączając w to lotniskowce, będą uważane za stanowiące część tych okrętów.

Artykuł XLII

Rząd neutralny jest obowiązany do wykorzystywania środków, jakimi dysponuje, ażeby uniemożliwić wlatywanie w obręb jego jurysdykcji wojskowych statków powietrznych wojujących i ażeby zmusić je do lądowania lub wodowania, o ile się tam dostały.

Rząd neutralny jest obowiązany do wykorzystywania środków, jakimi dysponuje, ażeby internować każdy wojskowy statek powietrzny wojującego wraz z załogą i pasażerami, jeżeli się w nim znajdują, który znajdzie się w obrębie jego jurysdykcji po lądowaniu lub wodowaniu spowodowanym jakkolwiek przyczyną.

Artykuł XLIII

Personel uszkodzonego wojskowego statku powietrznego wojującego, ocalony poza wodami terytorialnymi państwa neutralnego, przewieziony w obręb jurysdykcji tego państwa

przez neutralny wojskowy statek powietrzny i wysadzony tam na ląd, zostanie internowany (...).

Rozdział VII
Wizyta, zabór i konfiskata
(Artykuły XLIX-LX - opuszczono)

Rozdział VIII

Definicje

Artykuł LXI

W niniejszych regułach określenie “wojskowy” należy rozumieć jako odnoszące się do wszystkich części składowych sił zbrojnych to jest do sił lądowych, morskich i powietrznych.

Artykuł LXII

O ile niniejsze reguły nie wprowadzają specjalnych postanowień oraz z zastrzeżeniem postanowień rozdziału VII, niniejszych reguł lub konwencji międzynarodowych stwierdzających, że należy stosować prawo morskie i jego procedurę, personel lotniczy biorący udział w działaniach wojennych podlega prawom wojny i neutralności mającym zastosowanie do wojsk lądowych z mocy zwyczaju i praktyki prawa międzynarodowego, jak również różnego rodzaju deklaracjom i konwencjom, których stronami są zainteresowane państwa.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka
Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu
Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl